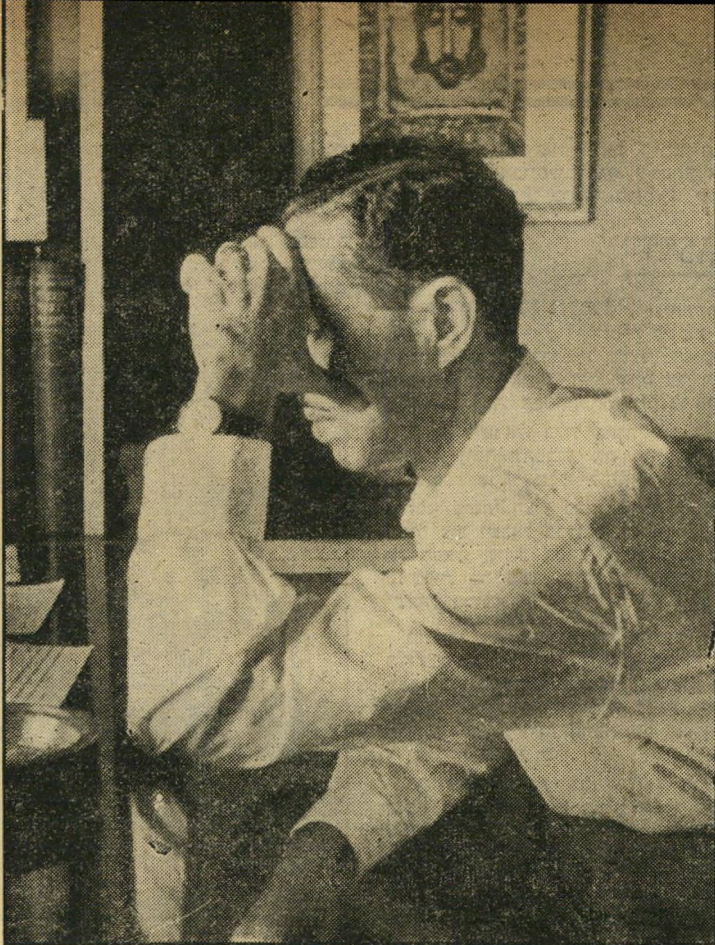

בפרק הראשון של כתבה סנסציונית זו, שפורסם בגליון האחרון של "העולם הזה", סיפר ציון בן-אפרים כיצד התקשרו עמו בבג-דאד, בסוף שנת 1948, נציגי תנועת-מחנת עיראקית, שביקשה להיעזר בישראל כדי לחסל את שלטון האנגלים ונורי אל-סעיד ולמנוע את חדירת הסובייטים. בן-אפרים תיאר את פגישותיו עם ראשי המחנת — ביניהם כמה מחשובי האישים המדיניים בעיר-אק, שר-לשעבר, ראשי מעוטם ופליטים מפלסטין — ואת שיחותיו שנמשכו כשנה וחצי, בהן עמד על כנות גישתם.

באוקטובר 1950 נשלח בן-אפרים על-ידי המחנת לבירת מדינה נייטרלית, כדי לפתוח במגע עם נציגים ישראליים. למרות שהציר הישראלי במקום הודיע לבן-אפרים כי לא ישתתף בהקמת תנועת-מחנת, וכי ינהל משא-ומתן רק עם נציגי ממשלות, שלח בן-אפרים על דעת עצמו לבגדאד את המיברק שהכיל בצופן את ה-זמנה לראשי המחנת לבוא ל-

בירה הנייטרלית. המשך הסיפור, המתפרסם בעמודים אלה, מתאר את השתלשלות המשא-ומתן מ-אותו רגע.

בדברי הקדמתו לסידרה זו כתב אורי אבנרי: "הייתי עד לפרשה זו משלב מוקדם מאד... אני מו-סר בזאת את מילת-הכבוד שלי שלפי מיטב ידיעתי כל הכתוב ב-סידרה זו הוא אמת לאמתה, וכי ידועים לי השמות והפרטים שהיה צורך להסוותם ולהעלימם כאן." המדינאים העיראקיים שהוזכרו (בשמות מוסווים) בכתבה זו שייכים אל המחנה שחולל את ההפיכה האחרונה בבגדאד. ראש הפיכה זו, רב-אלוף עבד אל-כרים אל-קאסם, טען השבוע כי היה מוכן להלום בשנת 1954 — אך למעשה היה חלק מן התנועה הזאת מוכן לחולל את ההפיכה עוד בתאריך הרבה יותר מוקדם. בעזרת ישראל, מן הראוי לציין כי ראשי ההפיכה האחרונה נמנעו עד כה בקפדנות מלהתקיף את יש-ראל — בניגוד נמרץ לנורי אל-סעיד.

„שליחות במחנת" - חלקו השני של הסיפור הסנסציוני ביותר שפורסם אי-פעם בישראל

הבאתי את הצעת המחנת לקריה

מאת ציון בן-אפרים

היתה לנו הרגשה טובה בלב. "יא אבו סאלים", אמר לי אבו-שוקרי, "אני רואה שיד אלוהים אתנו."

עברו שלושה ימים ארוכים, ארוכים מאד. שום הודעה לא הגיעה מן הצירות. ביום

הרביעי ביקש אותי אבו-שוקרי לברר בעצמי מה קרה. הוא חשש כי שהות ארוכה מדי בעיר זו תעורר את חשדות המשטרה המקומית.

ניגשתי לצירות. אך נכנסתי לחדרו של המזכיר, נפתח וילון ונכנס הציר עצמו. כאן עלי לזות במשהו: במשך שלושת הימים שעברו, כשהירחתי והירחתי בפגישתנו האחרונה, האשמתי את עצמי על שלא ביטאתי את רגשותי כלפי הציר ולא גיליתי שעל אף היותי עדיין אורח עיראקי, הרי לבי עם ישראל. לכן, כשאך ראיתי עתה את פניו, מיהרתי אליו ונישקתי את ידו.

אולם הציר התנפל עלי במלים נרגזות. "אתה יודע מה אתה עושה כאן?" קרא בכעס, "אתה מזלזל בחללים שנפלו במלחמה למען הקמת המדינה!"

הציר מנתק את המגע

ברהמתי. לא הבנתי על מה הוא מדבר. עניתי לו בתוקף: "אדוני, אני לא מזלזל בחללים. אני דואג שלא יהיו חללים נוספים!" הסברתי לו שהמלחמה עוד לא נגמרה. שממשלות ערב מתכננות הקמת כנופיות בגבולות ישראל, וסיפרתי לו את שאר הפרטים שונדעו לי בבגדאד על הכוונה להפוך את גבולות ישראל לשדה-קרב נצחי. אבל הציר לא שינה את סגנונו. "אתה עוד צעיר ואינך מבין מה אתה עושה", קרא, ועזב אותי בעומדי. אחרי שהלך, ניסה המזכיר להרגיע אותי. אבל גם הוא אישר לי כי לא תהיה פגישה נוספת. אמרתי לו: "אדוני, אני לא אנות. אשבור כל דלת כדי להגיע אל האנשים הנכונים, שידעו להעריך את חשיבות העניין!" כך יצאתי, כולי נרגש מאכזבה.

אבו-שוקרי כבר חיכה לי בכליון-עיניים. לפי הבעת פני תפס מיד שקרה משהו רע. הייתי מוכרח לגלות לו שלצערי אין מקום לפגישה שניה. הוא שאל לסיבת הדבר. לא ידעתי לענות לו. היינו שנינו מדוכאים מאד. לבסוף שאל הוא: "האם פירוש הדבר שורקנו את כל הגשק?" והוא ענה לעצמו: "לעולם זה לא יהיה!"

קבענו שאבו-שוקרי יחזור לבגדאד ויודיע לי משם מה לעשות. לא עברו שבועיים, וקיבלתי את המברק המבוקש: הוא הטיל עלי לחפש את האנשים הנכונים. בינתיים יבתי וכתבתי את פרטי הפרשה במכתב שהכתרתיו במלים: "לכל הנוגע בדבר" ושלחתי לקרובי

* הערת העורך: יש להניח כי אחרי הפגישה הראשונה דיווח הציר למשרד-החוץ בירושלים, וקיבל בתשובה הוראה לנתק את המגע. הסיבה המשוערת: באותם הימים של 1950 עוד הישלה את עצמו משרד-החוץ כי יש אפשרות לחגיע לידי הסדר ישיר עם ממשלות ערב הקיימות, ובייחוד עם המלך עבדאללה — ועל כן לא רצה לעודד יסודות מהפכניים שזודם היה מופנה נגד מלכות האאשמים בעיראק ונגד מדינות המערב.

פני צאתי מבגדאד קבעו עמי ראשי המחנת העיראקית מקום מפגש בכל אחת מן הערים הנייטרליות, בהן יכול היה להיחצר המגע עם ישראל. היו אלה כחובות של אנשים קרובים. בקבלם את מיברקי, היו ראשי המחנת צריכים לבוא לכתובת שנקבעה באותה עיר שממנה נשלח המברק.

חמשה ימים אחרי ששלחתי את המברק שכלל את המלים "אנא באל-צחה" ("אני בריא") הגיע אבו-שוקרי לעיר הנייטרלית. הוא סיפר לי שמברקי עורר תרועת-גיל בצמרת התנועה. קיים, אומנא והאחרים קיבלו מתוכו את הרושם שאמנם מדינת ישראל רק חיכתה לאפשרות לבוא במגע עם תנועה כמו שלהם, וכי אכן יד אלוהים בדבר.

שאלתי את אבו-שוקרי מדוע בא לבדו. הדבר הוחלט, לדבריו, מפני שיציאת אישיות כה מרכזית כמו קיים לחוץ-לארץ יכלה לעורר את חשדות המשטרה החשאית העיראקית, כי בינתיים עברה עונת חופשת-הקיץ בה נוהגים ראשי החברה העיראקית לנסוע לאקלים קריר יותר. הוחלט לשגר לפי שעה רק את אבו-שוקרי, שלא היה איש כל כך ידוע — כדי ש"לא להרג את התינוק בעריסה".

מיהרתי לצירות הישראלית והודעתי למזכיר הציר כי הגיע נציג של הנהגת התנועה. הוא התנפל במקצת על מהירות הפעולה, וקבע פגישה כבר למחרת היום, בבנין הצירות. הציר קיבל את אבו-שוקרי כלבביות רבה. נוכחנו בשיחה ארבעה — אבו-שוקרי, הציר, מזכירו ואבכי.

השיחה החלה, כמנהג המורה, בעניינים של מהיכך — האקלים ורשמי נסיעתו של אבו-שוקרי מבגדאד. אולם במהרה עברה לפסים מדיניים. אבו-שוקרי הסביר לציר את מגמות המחנת, ואת המניעים שהביאו אותה לבקש שותפות עם ישראל. וכאן החל הויכוח הראשון. בעוד שהציר עמד על כוחה הרב של ישראל, שניצחה לבדה שבע מדינות ערב, כבשה אפילו שטחים נוספים בלבנון והחזירה אותם מרצונה הטוב, הזהיר אבו-שוקרי את הציר מפני הערכה מופרזת של תוצאות המלחמה. "ניצחתם שבעה אפסים", אמר, בהשתמשו כמעט באותן המלים שהשמיע באוזני בשיחתנו הראשונה. "אולם הדרך לא נגמרה. ממשלות ערב, העושות את רצון אדוניהן, עוד חושבות על סיבובים נוספים."

היתה זאת נימה ראשונה של חוסר-הבנה בין אבו-שוקרי והציר. ידידי מבגדאד רמו לציר שהוא בא בענייני שלום, ואל לו לציר לדבר על ענייני כוח. "אם לא תקח בידך את הרעיון שלנו, במקום להשמיע בממשלות ערב, אתה תהיה מוג'רב (פושע)!" קרא אבו-שוקרי בהתרגשות. "אולי נתן לך אלוהים את הכסא הרם הזה כדי שתוכל לשמור את דברינו ולבצע את הפעולה הדרושה!"

הרושם הכללי היה כי הציר משה אוזן לדבריניו. כעבור כשעתיים קם וביקש את סליחתנו על שעליו לצאת למסיבת-קוקטייל שאינו יכול לבטלה. הוא סיים את השיחה בהבטחה שיתקשר אתי למחרת היום, כדי לקבוע מועד להמשכת השיחה. הוא עצמו הוביל אותנו במכוניתו עד למשרד הדואר, שם שיגר אבו-שוקרי מיברק שהודיע בצופן לקיים ולאחרים שהתרשם לטובה.